

или **Орития** (Oreithyia)

1. Нерейда, която Омир назовава на 32-ро място в каталога на нерейдите [*Hom., II. XVIII. 48; Suidas, s.v.*], дъщеря на Нерей и Дорида [*Hygin., Fab., 8*], но липсва в каталога на нерейдите у Хезиод [*Hesiod., Theog., 240 ff., както и у Apollod., I. 2,7*]. Същевременно Омир познава О. като „любима на Борей“ (τοῦ Βορῆου ἡ ἄγαθή). Някои автори като К. Роберт и Г. Льошке смятат, че О. е била първоначално една планинска нимфа.

2. Отвлечената от Борей атическа принцеса, дъщеря на атическия цар Ерехтей [*Schol. ad Soph., Ant. 981; Plat., Phaidr., 3° 229 B; Apollon., I. 214 ff; Pausan., I. 19, 5; Apollod., III. 15, 2*]. За първи път в своята поетична форма легендата за отвлечането на О. от суровия северен вятър Борей в Тракия била интерпретирана от лирическият поет Симонид в неговата хорова песен за *Морската битка при Артемизион*, [^] Τῶς < ἈῆθᾶιέοβΓ ἠβχμβчЯб, по време на Гръко-персийските войни и изпълнена при издигането на олтара на Борей на Илисос, непосредствено след битката през 479 г.пр.Хр., един месец преди битката при Саламин. Тогава персите загубили 400 кораба от една внезапно разразила се страшна буря, която атиняни приписали на своя „роднина“ от Тракия Борей. Легендата е разказана подробно от Херодот [7. 189-192]: 7. 189: Разправя се, че атиняни повикали на помощ Борей, както им било предсказано в едно друго прорицание, според което „да повикат зетя си на помощ - Борей, според елинското предание бил женен за атинянка - Орейтюиа, дъщеря на Ерехтеус; според това родство атиняните, както гласи мълвата, смятали Борей за свой зет; намирайки се в Халкидика в Евбея с корабите си, те усетили, че се надига буря, и още преди това започнали жертвоприношение, призовавайки Борей и Орейтюиа да им помогнат и да унищожат корабите на варварите, както преди при Атон. Дали обаче заради това Борей връхлетял върху стоящите на котва варвари, не мога да кажа; атиняните твърдели, че Борей бил дошъл и преди, и тогава □ и извършил това; след завръщането си у дома атиняни издигнали храм (□ erḶn) на Борей на брега на река Илисос.

7. 190: В това нещастие - твърдят - били разбити най-малко четиристотин кораба, а хора и разпиляно имущество - безчет...

7. 191-192: ...Бурята бушувала три дни; накрая маговете принесли жертва и припявайки, със силни викове призовавали вятъра; освен това принесли жертва на Тетида и Нерейдите и така спрели бурята на четвъртия ден, освен ако вятърът не пожелал да утихне от самосебе си. Принесли жертва на Тетида, защото узнали от йонийците, че била отвлечена от Пелей от тази страна и че целият морски нос Сепиада бил неин и на Нерейдите. На четвъртия ден вятърът спрял да духа....

От този момент насетне легендата често се появява в елинската литература, както и върху атическите вази. Симонид я локализира на склоновете на Брилетос [*fr. 29 в D. L. Page. Poetae Melici Graeci. 1962, Nr. 534*], т.е. Пентеликон. Повечето изследвачи са

склонни да възприемат тази локализация като погрешно изписване на Илисос. Свързването на О. с атическия цар Ерехтей логично отнася похищението на скалите на Ареопага. Платон [*Phaidr.*, 3° 229 B] разказва, че някои описват Ареопага като място на отвличането, с което може би се прави алюзия за разказа на логографа Акузилай [*Akusilaos fr. 23 = Schol. ad Od. 14, 533*], че О. била отвличена от Борей, когато по поръка на своя баща се изкачвала към Акропола като канефорка, за да принесе жертва на Атина Полиада. След издигането на олтара на Борей на Илисос легендата получила окончателната си локализация там. Приписваната на Орфей *Аргонавтика* [*Orph., Argon., V. 218 ff*] разказва, че именно на Илисос О. се отдала на любовта си към Борей; епическият поет Хоиринос [*Schol. Ad Apollon. Rhod., I. 211 = Ep. Gr., fr. 5*], който следва Симонид в изложението си, локализира митологичната сцена при извора Кефисос, което е същото - изворът се намирал на югозападния склон на Брилесос, т.е. Пентеликон. Според него дъщерята на Ерехтей, О., била отвличена, докато беряла цветя на изворите на извиращия там Кефисос. Локализацията при Илисос [*Dion. Per., 424; Nonn., Dion., 39, 19; Stat., Teb., 12,630; Avienus descry. orb. 585; Myth. Vat., 2, 141*] позволява митологичните фигури да бъдат поставени в тясна връзка с Малките мистерии при Агра и така да бъдат интерпретирани в орфико-дионисов контекст, което става очевидно от изображението на една **менада** О. върху червенофигурен стамнос от Церветри, приписван на художника Памфайос, сега намиращ се в Британския музей, nr 437 [*Gerhard, A V 2, Taf.115; Beasley, ARV. 54.5*]. В подобен контекст може да бъде отнесена митологичната ситуация около О. и Борей, съпоставена с тази на отвличането на Персефоне от господаря на подземния свят. Тези характеристики добре хармонират с етимологиите на името на атическата принцеса - „вилнееща в планините“ [*Etym. Magn., 823, 43; Eustath., Il., 1130, 56*]: *Ἔρε...quia = 1TMn Ὀρει qṽousa*. В основата на тази етимология се долавя и ясна алюзия с наименованието на делфийските менади, Тиадите, първите жрици на Дионис в Делфи.

Изглежда във връзка с основаването на светилището на Борей при Илисос Есхил е поставил на сцената на староатическия театър една трагедия, озаглавена *О.* [*fr. 281 Nauck²*], чийто сюжет следва най-вероятно Овидий в своите *Метаморфози* [*Ovid., Met., VI. 682 ff.*]. Изглежда тази трагедия е повлияла силно върху изображенията на вазописта. Същият мотив е интерпретирал и Софокъл [*fr. 701, 737, 870*], но по-вероятно в своята трагедия *Тимпанисти* или в една от двете си трагедии *Финей*, които засягат съдбата на **бореадата Клеопатра**, съпруга на владетеля на тракийския *Салмидесос*.

На двойката О. и **Борей** античните автори приписват различни деца, сред които най-известни са крилатите близнаци-ветрове **Зетес** и **Калаис**, назовани от Симонид [*Schol. ad Apoll. Rhod., I. 211 c*] като единствените **бореади**. Софокъл в трагедията си *Антигона* [*v. 981 и схолии*] споменава, че Борей отвлякъл О., дъщерята на Ерехтей, от която му се родили Зетес, Калаис и Клеопатра. От Омир [*Hom., Od., XIV. 475*] с Борей е свързвана и смятаната за майка на тракиецата **Евмолп бореада Хионе**, снежната девойка, родоначалник на елевзинския жречески род на евмолпидите, както и

нейната сестра **Клеопатра**, първата съпруга на владетеля на тракийския **Салмидесос**, **Финей**. До тях често била поставяна и (смятаната от друга традиция за дъщеря на Ерехтей) **Хтония** [*Schol. ad Apoll. Rhod., I. 211*]. Епонимът на тракийския Хемус [*St. Byz., s.v.; Schol. ad Theocrit, VII. 76/77*] е превърнат също в син на Борей и О., може би защото там било локализирано едно от обиталищата на суровия северен вятър [*Kallim., H. Del., III. 114*]. 3. Една успоредна на горната традиция представя О. като дъщеря на Кекропс [*Schol. ad Apoll. Rhod., I. 211*], съпруга на **Македон**, от когото родила син **Европос**, херос-епоним на едноименния град в **Македония** [*St. Byz. s.v. EÛrwpÒj*]. **Ваня Лозанова**
□ **Литература:**

Херодот. История /Част втора/. Превод от строгр. П. Димитров. С., 1990, с. 212

Robert, C. Die Griechische Heldensage. Erstes Buch. Berlin, 1920, 167-171

Simon, E. Boreas und Oreithyia auf dem silbernen Rhyton in Triest. - Antike und Abendland, Bd. XIII, 1967, 101-126

Wörner. Oreithyia. - Roscher, W. H. Ausführliches Lexicon der Griechischen und Römischen Mythologie. L., 1897, Bd. III, 947-955

Frank, E. Oreithyia. - RE, Bd. XVII.2, 1939, 951-958 □

□